

נושאים בפרשיות הנקראות

ביום הכיפורים

קריאת התורה בתפילת שחרית

- מיתת שני בני אהרן (ט"ז, א')
- עבודת יום הכיפורים (ט"ז, ב' – ל"ד)

מפטיר ליום הכיפורים

- יום אסור במלאכה (במדבר כ"ט, ז')
- קרבן מוסף של יום הכיפורים (כ"ט, ח' – י"א)

קריאת התורה בתפילת המנחה

- קדושת ישראל ואיסור גילוי עריות (י"ח, א' – ל')

נושאים פרטיות הנקראות פנים הפרטים

מיתת שני בני אהרן¹ (ט"ז, א')

נדב ואביהוא שני בני אהרן² מתו בשריפה³ בהקריבם אש זרה אשר לא ציוה ה'.

עבודת יום הכיפורים (ט"ז, ב' – ל"ד)

ה' מצווה את משה ללמד ולצוות את אהרן אחיו את סדר עבודת יום הכיפורים במשכן. עבודת יום הכיפורים כוללת את כניסת הכהן הגדול לקודש הקדשים להקטרת קטורת⁵. בגלל חשיבות העניין וחומרתו פותחת התורה בעניין זה, תוך

שבתולות לא הוללו, שהרי כמה בתולות נאות יושבות עגונות וממתינות להם, והם אמרו אחי אבינו מלך, אבינו כהן, גדול אחי אמונו נשיא, אנחנו סגני כהונה, אי זו אשה ההוגנת לנו, ולכך לא נשאו ומתו בלא בנים. ונראה לי דהיינו דמהדר קרא וימותו כלומר בלא זכרון. דעת זקנים.

⁴ התורה מזכירה את מיתת שני בני אהרן ביום הכיפורים, ללמדך שכשם שיום הכיפורים מכפר על ישראל כך מיתתן של צדיקים מכפרת על ישראל. תלמוד ירושלמי מסכת יומא פרק א' הלכה א'.

⁵ ר' יודן פתר קריא בכהן גדול בכניסתו לבית קדשי הקדשים. חבילות חבילות של מצות יש בידו. בזכות התורה (דברים ד', מ"ד) "וזאת התורה". בזכות מילה (בראשית י"ז, י') "וזאת בריתי". בזכות שבת (ישעיה נ"ו, ב') "אשרי אנוש יעשה זאת". בזכות ירושלים (יחזקאל ה', ה') "וזאת ירושלים". בזכות שבטים (בראשית מ"ט, כ"ח) וזאת אשר דבר להם אביהם". בזכות יהודה (דברים ל"ג, ז') "וזאת ליהודה". בזכות ישראל (שיר השירים ז', ח') "וזאת קומתך". בזכות תרומה (שמות כ"ה, ג') "וזאת התרומה". בזכות המעשרות (מלאכי ג', י') "ובחננוני נא בזאת". בזכות קרבנות "בזאת יבא אהרן". מדרש רבה.

¹ נהגו אנשי מעשה למרר בבכי בעת קריאת הפסוק אחרי מות שני בני אהרן, ולהוריד דמעות על סילוקן של צדיקים. והוא סגולה לכפר עון שלא ימותו בניו בחייו, והעיקר בזה שעל ידי זה יתן לב לשוב מעבירות שבידו, והחי יתן אל לבו, אם בצדיקים כאלו פגעה מדת הדין על חטא קל ומה יעשו מלאי עון. מטה אפרים בהלכות יום הכיפורים.

² תניא, מניין שכשם שעבירת שניהם שוה כך מיתת שניהם שוה, ת"ל אחרי מות שני בני אהרן. תורת כהנים.

³ אחרי מות. זהו שאמר הכתוב הפל פאָשֶׁר לְכָל מִקְרָה אֶחָד לְצִדִּיק וְלָרָשָׁע לְטוֹב וְלָרָע וְלִטְמָא וְלִזְבֵּחַ וְלִאֲשֶׁר אֵינְנוּ זֹבֵחַ פְּטוֹב פְּחֻטָא (קהלת ט', ב'), 'כטוב' אלו שני בני אהרן שלא מתו אלא מפני שהורו הלכה בפני משה רבן, כדאיתא ביומא. 'כחוטא' זה קרח ועדתו, אלו נשרפו ואלו נשרפו, אמר ר' אחא בר זעירא זהו שאמר איוב אף לזאת יִחָרַד לִבִּי וְיִתֵּר מִמֶּקוֹמוֹ (איוב ל"ז, א'), לא היו בניו של אהרן דומין למטה, שהרי המטה נכנס לפני ולפנים, ובא לח שנאמר ויוצא פרח. וגם טיטוס הרשע נכנס בשלום ויצא בשלום, ובני אהרן נכנסו בשלום ויצאו שרופים, זהו שאמר הכתוב פְּחוּרִיו אֶכְלָה אֶשׁ וּבְתוֹלֵתָיו לֹא הוֹלָלוּ (תהילים ע"ח, ס"ג) למה בחורי בני אהרן אכלה אש, לפי

אזהרה שמלבד כניסה אחת ויחידה זו, אין לו לאהרן לבוא אל קודש הקדשים פנימה במהלך השנה כולה⁶, ובהקשר לכך מזכירה את מיתת נדב ואביהוא.

העבודות המיוחדות של יום הכיפורים נעשות בבגדי לבן⁷, ולא בבגדי הזהב אותם לובש הכהן הגדול בעת עבודתו הרגילה.

בין שאר עבודות היום הקדוש מזכירה התורה את הקרבת פר החטאת שמביא הכהן הגדול⁸ לכפרתו ולכפרת בני ביתו ואת שני השעירים⁹ - 'שעיר לה' ושעיר

⁶ אל הקודש בלא יבא, מבית לפרוכת ואל פני הכפרת - בלא ימות. מנחות כ"ז:

הלשון 'אל הקודש' כולל את כל שטח ההיכל, 'ומבית לפרוכת' הוא קודש הקדשים שהוא לפני ולפנים, ואחרי שהי' יכול לכתוב ולכלול במילים 'אל הקודש', שהוא שם כולל הכל, ונקט בשתי לשונות, לכן דרש 'אל הקודש' היינו להיכל, והוא רק באזהרת לאו, 'ומבית לפרוכת' שקדושתו חמורה - במיתה.

⁷ כתונת בד. בד בד בד - מובחר שבבד. יומא ל"ה.

ארבע פעמים מוזכר בפסוק 'בד', הרי שבא לומר שצריך שיהיה בד מובחר שבמובחרים. והיינו בוץ דק מאוד, וכיוון שזה כתוב בעבודת שחרית, שלובש בגדי לבן להכנסת קטורת ודמים לקודש הקדשים, לומר לך שבשחרית לובש בגדי לבן יקרים מבגדי לבן שלובש בין הערבים להוצאת כף ומחתה.

ולמה בבגדי לבן, א"ר חייא, כשירות של מעלה כך שירות של מטה, מה למעלה ואיש אחד לבוש בדים' (יחזקאל ט', ב') אף למטה כתונת בד קודש ילבש. תלמוד ירושלמי מסכת יומא פרק ז' הלכה ב'.

רק בעבודות המיוחדות במיוחד ליום הכיפורים, כמו מעשה הפר ושני השעירים והקטרת הקטורת בקדשי קדשים לבש לבן, אבל עבודת התמידין ומוספין של יום זה, כמו

בשאר ימות השנה לובש בגדי זהב. וטעם הדבר בזה בא ע"ד דרש, מפני שהעבודות המיוחדות ביחוד ליום כיפור נעשות בקודש הקדשים, ותכליתן לכפר על ישראל, וידוע שמעשה העגל היה קודם יום הכיפורים ונעשה מזהב, ולכן אינו לובש בגדי זהב, לפי שאין קטיגור נעשה סניגור, אתמול ויעשו להם אלהי זהב' והיום עומד ומשמש בבגדי זהב.

ומה שאינו לובש בכל עבודות היום בגדי לבן, פשוט הוא, משום שבבגדי זהב הוא יותר כבוד המקום, וכמו הרבה כלי המקדש שהיו של זהב.

⁸ תניא, אשר לו - משלו הוא מביא ואינו מביא משל צבור, יכול יביא משל אחיו הכהנים, ת"ל (בפסוק י"א) 'אשר לו', יכול אם הביא כשר, ת"ל שוב, 'אשר לו' (שם), שנה עליו הכתוב לעכב. יומא נ"א:

⁹ שני שעירי עזים. מעוט שעירים שנים, ומה ת"ל שני - שיהיו שניהם שוין, ומניין שאע"פ שאין שניהם שוין, ת"ל שעיר שעיר ריבה. יומא ס"ב:

מנה"מ דאמור רבנן זיל בתר רובא, אמר רב אחא בר יעקב, אתיא משעיר המשתלח, דרחמנא אמר שני שעירי עזים שיהיו שניהם שוין, וניחוש דלמא חד מינייהו טריפה, אלא לאו משום דאמרינן זיל בתר רובא. חולין י"א.

לעזאזל¹⁰, שעל-פי גורל¹¹, אחד מהם מוקרב על המזבח לחטאת¹³ והשני נלקח למיתה במדבר¹⁴. השעיר לעזאזל מובל על-ידי שליח מיוחד, לאחר שהכהן גדול סומך על השעיר את ידיו ומכפר בו את כל עוונות ישראל¹⁵.

¹⁰ מהו עזאזל, תני חדא, שיהא (ההר) עז וקשה, יכול בישוב ת"ל במדבר, מניין שבצוק ת"ל גזירה, ותניא אידך עזאזל קשה שבהרים, וכן הוא אומר (יחזקאל י"ז, י"ג) 'ואת אילי הארץ לקח', ודבי ר' ישמעאל תנא, עזאזל – שמכפר על מעשה עוזה ועזאל. יומא ס"ז:

פירש רש"י עוזה ועזאל, שני מלאכי חבלה שירדו לארץ בימי נעמה אחות תובל קין, ועליהם נאמר 'ויראו בני האלקים את בנות האדם', ור"ל עזאזל מכפר על העריות, עכ"ל. וצ"ע הא בסמוך בפרשה מבואר שמכפר על כל העונות, ולמה תפס דוקא עוון עריות, וצ"ל שעיקרו בא לכפר על עוון עריות, ורק כשמתודה עליו מתודה אגב על כל העונות, ולפי זה יש לומר טעם פשוט על קריאת פרשת עריות במנחה ביום הכיפורים, מפני שהוא מענין היום [ובשחרית א"א לדחות פרשת היום מפני קריאה זו], ורבים ממפרשים ופוסקים תמהו על קריאה זו ביום זה. – ומה שראו חז"ל בכלל לדרוש המלה עזאזל, י"ל ע"פ מש"כ כ"פ בחבורנו דעל הרוב שורש כל מלה מלה"ק הוא לא יותר משלש אותיות, ואשר היא יותר משלש דרשוה חז"ל, וכה דרשו תלפיות – תל שפונים אליו (ברכות ל"א), תלתלים – תלי תלים (עירובין כ"א), חשמל – חיות אש ממללות (חגיגה י"ב), מלקוש – ממלא תבואה בקשיה (תענית ו'), ממזר – מום זר (יבמות ע"ז), שעטנז – שוע טוי ונוז (נדה ס"א), וכהנה הרבה, והוא הדין הכא במילת עזאזל שכולה מן השורש. תורה תמימה.

גורל אחד לה' כו' לעזאזל. כתב הרב אברהם בן עזרא ז"ל, כשתגיע לשלושים ושלש תדענו, והכי פירושו, כשתגיע לגל עד שעולה בגימטריא ל"ג תמצא לו דומה, שאותה תיבה מתחלקת לשנים, כלומר גל-עד בד-בד, והכא נמי תחלק האי תיבה לשנים, לעז-אזל, וזהו שעיר המשתלח, שהולך לעז לצוק ההר שהוא עז, הולך מתרגמין אזל. דעת זקנים.

¹¹ גורלות. כי הגורל בפרט על ידי איש חסידיו, הוא כאשר ישאל איש בדבר האלוקים, כאמרו בַּחֲקִיק יוֹטֵל אֶת הַגּוֹרָל וַיִּמָּה' כָּל מִשְׁפָּטוֹ (משלי ט"ז, ל"ג). ועשהו חטאת. הגורל יעשה את השעיר חטאת כאמרם ז"ל הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת. דעת זקנים.

¹² אשר עלה עליו. ת"ר, אלו נאמר אשר עליו הייתי אומר יניחנו עליו עד שעת שחיטה, ת"ל אשר עלה – כיון שעלה שוב אינו צריך. יומא מ'.

¹³ ועשהו חטאת. [כיצד עושהו, קורא לו שם] ואומר לה' חטאת. יומא ל"ט.

לאחר שהניח הגורל שהעלה בימין על השעיר שעומד בימינו קורא עליו לה' חטאת.

¹⁴ תניא, המדברה המדברה במדבר – לרבות נוב וגבעון שילה ובית עולמים. יומא ס"ז: פירוש, שני פעמים כתוב בענין שילוח השעיר לעזאזל לשון 'המדברה', ופעם אחת לשון 'במדבר', ובא לרבות מקומות אלו.

ונראה בטעם הריבוי, שאע"פ שאין בסמוך למקומות אלו מדבר ממש, בכל זאת צריך לשלחו לאיזה מקום מדבר שנמצא באותו מקום.

¹⁵ ת"ר, יכול יהא שעיר מכפר על עוון עבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים, שנקראו

עבודה מיוחדת היתה בהקטרת הקטורת בבית קודש הקדשים, לוקח מחתה מלאה¹⁶ בגחלי אש¹⁷ מהמזבח החיצון¹⁸, ביד אחת סממני הקטורת וביד שניה את הגחלים וכך נכנס ומקטיר מלא חפניו¹⁹ קטורת סמים דקה מן הדקה²⁰ על גבי הגחלים לפני הארון²¹. וממתין שם עד שענן הקטורת ממלא את המשכן²².

טומאות (בעבודה זרה כתוב (בפרשת קדושים) 'למען טמא את מקדשי, בגילוי עריות (בפרשת אחרי מות) 'ולא תטמאו בהם', ובשפיכות דמים כתוב (בפרשת מסעי) 'ולא תטמא את הארץ'), ת"ל 'מטומאת' ולא כל טומאות, ואיזו היא, זו טומאת מקדש וקדשיו, שחלקן הכתוב מכלל כל טומאות בעולה ויורד, אף כאן חלק הכתוב בכפרה (מצינו חלוקה במקום אחר לענין קרבן שמביא קרבן עולה ויורד [הדל מביא תורים ובני יונה], היא טומאת מקדש וקדשיו כמבואר בפרשת ויקרא, אף כאן שחילק להיות בכפרה רק טומאה אחת ולא כל טומאות כמשמעות הלשון 'מטומאת' – איירי ג"כ בטומאת מקדש וקדשיו) ואימא יולדת ומצורע ונזיר (גם היולדת חלוקה בקרבן עולה ויורד, כמבואר בפרשת תזריע, וכן המצורע, ונזיר טמא חלוקה בהבאת תורים ובני יונה), אמר קרא לכל חטאתם – ולא לכל טומאתם. שבועות ז': - ח'.

ומפשעיהם לכל חטאתם. ידיעות הטומאה שיש בה ידיעה בתחילה ואין בה ידיעה בסוף שעיר הנעשה בפנים ויוהכ"פ תולין עד שידוע לו ויביא קרבן, מנא הני מילי, דאמר קרא ומפשעיהם לכל חטאתם – להנך דאתו לכלל חטאת. שבועות ח'.

¹⁶ ולקח מלא המחתה. כי תיכף שנשחט חטאת והתוודה וסר עונו, נעשה מוכן לאור באור פני מלך, והנה המלך יראה לכל מוכן לאורו, כאמרו פ' פ'ענן אר'א, וראוי לכבדו בקטורת כמו הענין אחר התמידים, כאמרו עלת תמיד

לדלתיכם פתח אהל מועד לפני ה' אֲשֶׁר אֲנִיעַד לְכֶם שָׁמָּה (שמות כ"ט, מ"ב), ובזה טעו בני אהרן והקריבו אשר לא צוה אותם. דעת זקבים.

¹⁷ ולקח גחלי אש. אי 'גחלי' יכול עוממות, ת"ל 'אש', אי 'אש' יכול יביא מחצה גחלת ומחצה שלהבת ואדעייל לגואי הוי כוליה גחלת, ת"ל 'ולקח גחלי אש', משעת לקיחה נהוי גחלים, הא כיצד, מביא מן הלוחשות. פסחים ע"ה:

¹⁸ מעל המזבח מלפני ה'. איזוהו מזבח שמקצתו לפני ה' ואין כולו לפני ה' הוי אומר זה מזבח החיצון. יומא מ"ה:

¹⁹ הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו. תורת כהנים.

שכתוב 'ומלא חפניו' ולא מלא חפניים.

²⁰ מה ת"ל 'דקה', והא כבר נאמר 'ושחקת ממנה הדק' (בפרשת כי תשא), אלא שבכל השנה היא דקה, וביום הכיפורים דקה מן הדקה. יומא מ"ח.

²¹ ת"ר, ונתן את הקטורת על האש לפני ה', שלא יתקן מבחוץ ויכניס, להוציא מלבן של צדוקים שאומרים יתקן מבחוץ ויכניס. יומא נ"ג.

על פני הכפרת קדמה. תנא דבי ר' אליעזר בן יעקב, זה בנה אב, כל מקום שנאמר פני אינו אלא קדים. יומא נ"ה.

²² וכסה ענן הקטורת. מלמד שנותן בה (עשב) מעלה עשן. יומא נ"ג.

אחרי כן הזאת הדם לפני הכפורת²³ שבע פעמים²⁴.

עבודת הקרבנות כוללת כרגיל הקרבה על המזבח, זריקת הדם על קרנות המזבח, וביום הכיפורים גם הזאת דם הקרבנות שבע פעמים²⁵ על הפרוכת המבדילה בין הקודש ובין קודש הקדשים²⁶.

אסור לכל אדם²⁷ לשהות באוהל מועד בזמן שהכהן גדול שוהה בפנים. (ט"ז, י"ז)

שבע, וכשם שלמעלה בשעיר אחת כך למעלה בפר אחת. יומא נ"ה.

²⁶ וכן יעשה לאהל מועד. מה ת"ל, כשם שמזה לפני ולפנים כך מזה בהיכל, מה לפני ולפנים אחת למעלה ושבע למטה מדם הפר ואחת למעלה ושבע למטה מדם השעיר כך מזה בהיכל. יומא נ"ו:

²⁷ וכל אדם. מהו וכל, לרבות אפילו אותם שכתוב בהם (יחזקאל א', י') ודמות פניהם פני אדם. תלמוד ירושלמי מסכת יומא פרק א' הלכה ה'.

פירוש, אפילו מלאך. ועיין בתו"י יומא ל"ט: ד"ה נכנס שהביאו ירושלמי זה.

עוד מבואר בירושלמי שדווקא אם מקיים מצות העבודה כתיקונה אסור לכל אדם להיות שם, ולא כשאינו עושה כתיקונה. עיי"ש.

וכל אדם וגו'. יכול אפילו בעזרה, ת"ל 'באהל מועד', ואין לי אלא באהל מועד שבמדבר, שילה ובית עולמים מניין ת"ל 'לכפר בקודש', ואין לי אלא בשעת הקטרה, בשעת מתן דמים מניין ת"ל 'בבואו לכפר', ואין לי אלא בכניסתו, ביציאתו מניין, ת"ל 'עד צאתו'. יומא מ"ד.

²³ על הכפורת ולפני הכפרת. תני, כשהוא מזה אינו מזה על הכפורת אלא כנגד עוביה של כפורת, כשהוא מזה למעלה מצדד ידו למטה, למטה – מצדד ידו למעלה. (פירוש, בהזאה אחת למעלה, מצדד גב ידו למטה ומזה כלפי מעלה, ובהזאה השבע למטה, מצדד ידו למעלה ומזה למול פניו אחת גבוהה ואחת נמוכה ממנה, וכולן נופלות לארץ). מנה"מ, דאמר קרא 'והזה אותו על הכפרת ולפני הכפרת', לא יאמר למטה בשעיר דלא צריך, דגמר ממטה דפר, ולמה נאמר, לאקושי על לפני, מה לפני דלא על, אף על דלא על. יומא נ"ה.

²⁴ יזה שבע פעמים. מה ת"ל יזה, לימד על הזאה ראשונה שצריכה מנין עם כל אחת ואחת. יומא נ"ה.

²⁵ ת"ר, והזה אותו על הכפרת ולפני הכפרת, למדנו כמה למעלה בשעיר אחת ולמטה בפר שבע (שבשעיר כתוב 'והזה אותו', משמע הזאה אחת, ובפר כתוב מפורש שבע הזאות), למטה בשעיר ולמעלה בפר איני יודע כמה, ת"ל ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר, מה ת"ל כאשר עשה, שיהיו כל עשיותיו שוות, כשם שלמטה בפר שבע כך למטה בשעיר

בנוסף על עבודת הכהן ביום הכיפורים, מזכירה התורה כי זהו יום תענית לכל ישראל²⁸, יום האסור באכילה ושתיה, ברחיצה ובסיכה, בנעילת הסנדל ותשמיש המיטה²⁹. יום האסור במלאכה³⁰ - יום שבת שבתון³¹ לכפרת עוונות³².

עצמו ועל זה בפני עצמו, ת"ל שבתון היא, יום הכיפורים הוא. חולין ק"א:

³² כי ביום הזה יכפר. ביום הזה אע"פ שאין קרבנות ואין שער היום - יום הכיפורים מכפר. תורת כהנים.

והיתה זאת לכם לחקת עולם לכפר. שהיום עצמו יכפר, אף על פי שלא יהיה מקדש ועבודה, כאמרם (במשנה ביומא פרק ח' משנה ח') תשובה תולה ויום הכיפורים מכפר. ספורנו. דרש ר' ישמעאל, עבר על לא תעשה ועשה תשובה, תשובה תולה ויוהכ"פ מכפר, שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם מכל חטאתיכם. יומא פ"ו.

דרש ר' אלעזר בן עזריה, מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו, מכאן שעבירות שבין אדם למקום יוהכ"פ מכפר, ועבירות שבין אדם לחבירו אין יוהכ"פ מכפר עד שירצה את חבירו. יומא פ"ה:

חייבי אשמות תלוין שעבר עליהם יום הכיפורים, פטורים להביא לאחר יום הכיפורים, דאמר קרא 'מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו', חטא שאין מכיר בו אלא המקום, יום הכיפורים מכפר. כריתות כ"ה:

²⁸ ת"ר, תענו את נפשותיכם, יכול ישב בחמה או בצינה כדי שיצטער, ת"ל בסמוך ליה וכל מלאכה לא תעשו, מה מלאכה שב ואל תעשה אף ענוי נפש שב ואל תעשה. יומא ע"ד:

²⁹ יוהכ"פ אסור באכילה ובשתיה (אכילה ושתיה נחשב לאחד) וברחיצה ובסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המיטה, הני חמשה ענויין כנגד מי, א"ר חסדא, כנגד חמשה ענויין שבתורה בפרשיות ובעשור, אך בעשור, שבת שבתון, והיתה לכם. יומא ע"ו.

תניא, אע"פ שאמרו יוהכ"פ אסור בחמשה דברים אין חייבים כרת אלא על אכילה ושתיה, דכתיב 'תענו את נפשותיכם', וכתיב (בפרשת אמור) 'כי כל הנפש אשר לא תעונה ונכרתה', דבר שהוא עינוי בבית נפש ואיזה זה, זה אכילה ושתיה. תלמוד ירושלמי מסכת יומא פרק ח' הלכה א'.

³⁰ נאמר כאן מלאכה ונאמר מלאכה במלאכת המשכן, מה מלאכה האמורה במלאכת המשכן מלאכה שיש עמה מחשבה אף מלאכה האמורה כאן מלאכה שיש עמה מחשבה. תורת כהנים.

³¹ תניא, מניין שאם שגג ועשה מלאכה ביום הכיפורים שחל בשבת שחייב על זה בפני

מפטיר ליום הכיפורים

יום אסור במלאכה (במדבר כ"ט, ז')

ביום העשירי שבחודש השביעי – חודש תשרי – יום הכיפורים, הוא יום קדוש ואסור בעשיית מלאכה³³.

³³ חמשה קראי כתיבי במלאכה (ארבעה לאוין וכת אחד, בפרשת אמור פרק כ"ג פסוק כ"ח ופסוק ל' ולי"א, ופעם בפרשת אחרי מות, ופעם בפרשת פינחס), חד לאזהרה דיממא וחד לאזהרה דלילא, חד לעונש דיממא וחד לעונש דלילא, וחד לאפנויי למגמר ענוי ממלאכה בין דיממא ובין דלילא. יומא פ"א.

יתכן שצריך לאוין מיוחדים לרבות הלילה, אע"פ דבעלמא לילה בתר יום גריר, אך מדכתיב בפרשת אמור 'בעצם היום הזה', וכן בעינוי, ואיצטריך גם אזהרה ולא די בעונש לבד, משום דאין עונשין אלא א"כ מזהירין.

ועיין בקדושין ל"ז: חקרו בגמ', ל"ל דכתב 'בכל מושבתיכם' בשבת ובפסח, כיון שחובת הגוף הם, וצריך ביאור ל"ל דכתב לשון זה כאן ביום הכיפורים דהוי ג"כ חובת הגוף, וי"ל, ע"פ מ"ש שם לענין פסח, הואיל דכתיב 'על מצות ומרורים יאכלהו', בזמן דאיכא פסח אין, בזמן דליכא פסח לא, קמ"ל. והנה ענין יום הכיפורים נשנה בפרשת אחרי-מות בהמשך לעניין שעיר המשתלח, לפי"ז י"ל דהוה אמינא בזמן דאיכא שעיר המשתלח אין, בזמן דליכא שעיר המשתלח לא, קמ"ל. ובכ"ז צ"ע שלא זכרו מזה בגמ' דקידושין שם. תורה תמימה בפרשת אמור.

ביום זה אנו מצווים לענות את הנפש. יום של תענית לכל ישראל³⁴, יום האסור באכילה³⁵ ושתיה, ברחיצה ובסיכה, בנעילת הסנדל ותשמיש המיטה³⁶. יום האסור במלאכה³⁷ - יום שבת שבתון³⁸ לכפרת עוונות³⁹.

קרבן מוסף של יום הכיפורים (כ"ט, ח' - י"א)

מקריבים על גבי המזבח לעולה, פר בן בקר אחד, איל אחד ושבעה כבשים בני שנה תמימים. וכן שעיר עזים אחד לחטאת.

מלאכה האמורה כאן מלאכה שיש עמה מחשבה. תורת כהנים.

³⁸ תניא, מניין שאם שגג ועשה מלאכה ביום הכיפורים שחל בשבת שחייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו, ת"ל שבתון היא, יום הכיפורים הוא. חולין ק"א:

³⁹ כי ביום הזה יכפר. ביום הזה אע"פ שאין קרבנות ואין שעיר היום - יום הכיפורים מכפר. תורת כהנים.

והיתה זאת לכם לחקת עולם לכפר. שהיום עצמו יכפר, אף על פי שלא יהיה מקדש ועבודה, כאמרם (במשנה ביומא פרק ח' משנה ח') תשובה תולה ויום הכפורים מכפר. ספורנו. דרש ר' ישמעאל, עבר על לא תעשה ועשה תשובה, תשובה תולה ויוהכ"פ מכפר, שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם מכל חטאתיכם. יומא פ"ו.

דרש ר' אלעזר בן עזריה, מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו, מכאן שעבירות שבין אדם למקום יוהכ"פ מכפר, ועבירות שבין אדם לחבירו אין יוהכ"פ מכפר עד שירצה את חבירו. יומא פ"ה:

חייבי אשמות תלוין שעבר עליהם יום הכיפורים, פטורים להביא לאחר יום הכיפורים, דאמר קרא 'מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו', חטא שאין מכיר בו אלא המקום, יום הכיפורים מכפר. כריתות כ"ה:

³⁴ ת"ר, תענו את נפשותיכם, יכול ישב בחמה או בצינה כדי שיצטער, ת"ל בסמוך ליה וכל מלאכה לא תעשו, מה מלאכה שב ואל תעשה אף ענוי נפש שב ואל תעשה. יומא ע"ד:

³⁵ אמר ריש לקיש, האוכל אכילה גסה ביום הכיפורים פטור, מאי טעמא, דכתיב אשר לא תעונה, פרט למזיק. יומא פ':

כגון שכבר אכל ושבע ודשן בערב יום הכיפורים, וממשיך ומוסיף לאכול אף שכבר שבע ביותר.

³⁶ יוהכ"פ אסור באכילה ובשתיה (אכילה ושתיה נחשב לאחד) וברחיצה ובסיכה ונעילת הסנדל ובתשמיש המיטה, הני חמשה ענוין כנגד מי, א"ר חסדא, כנגד חמשה ענוין שבתורה בפרשיות ובעשור, אך בעשור, שבת שבתון, והיתה לכם. יומא ע"ו.

תניא, אע"פ שאמרו יוהכ"פ אסור בחמשה דברים אין חייבים כרת אלא על אכילה ושתיה, דכתיב 'תענו את נפשותיכם', וכתוב (בפרשת אמור) 'כי כל הנפש אשר לא תעונה ונכרתה', דבר שהוא עינוי בבית נפש ואיזה זה, זה אכילה ושתיה. תלמוד ירושלמי מסכת יומא פרק ח' הלכה א'.

³⁷ נאמר כאן מלאכה ונאמר מלאכה במלאכת המשכן, מה מלאכה האמורה במלאכת המשכן מלאכה שיש עמה מחשבה אף

נושאים בפרשיות הנקראות ביום הכפורים

קרבנות אלו הם נוספים (קרבנות מוסף) על הקרבנות הקבועים מידי יום ביומו, עולת התמיד של שחר ושל בין הערביים.

עם הקרבנות יש להביא את מנחתם סולת כלול בשמן, בכמויות דלהלן:

על הפר – שלשה עשרונים.

על האיל - שני עשרונים.

על הכבשים – עשרון אחד על כל כבש וכבש.

נושאים בפרשיות הנקראות ביום העשרים

טבלת הקרבנות שהובאו ביום הכיפורים

הקרבן	סוג הקרבן	מספר הבהמות	שם הקרבן	ס"ה
עולת התמיד	כבשים	2	עולת התמיד של שחר ושל בין הערביים	2
מוסף יום כיפור	פר	1	עולה	10
	איל	1	עולה	
	כבשים	7	עולות	
	שעיר [החיצון]	1	חטאת	
קרבן הכהן גדול ביום כיפור	פר	1	חטאת	2
	איל	1	עולה	
קרבן העם ביום כיפור	איל	1	עולה	3
	שעיר	1	חטאת לה'	
	שעיר	1	חטאת לעזאזל *	
ס"ה של כל הבהמות				17

* חטאת לעזאזל אינו נכלל בקרבנות שהקריבו על המזבח

נושאים בפרשיות הנקראות ביום העשרים

קריאת התורה בתפילת המנחה של יום הכיפורים

קדושת ישראל ואיסור גילוי עריות (י"ח, א' - ל')

הקב"ה⁴⁰ מזהיר את ישראל לבל יחטאו בטומאת מצרים⁴¹ ממנה הם יצאו.
ומוזהרים שלא יסגלו את מעשי ארץ כנען אליה הם באים,⁴² ושלא ילכו
בחוקותיהם.⁴³

⁴⁰ אני הוא שפרעתי מדור המבול ומאנשי
סדום ומן המצרים ועתיד ליפרע מכם אם
תעשו כמעשיהם. תורת כהנים.

⁴¹ כמעשה ארץ מצרים וגו'. אי כמעשה יכול
לא יבנו בנינים ולא יטעו נטיעות כמותם, ת"ל
ובחקותיהם לא תלכו, לא אמרתי לך אלא
בחקים החקוקים להם ולאבותיהם ולאבות
אבותיהם. תורת כהנים.

ומפרש בתו"כ מה היו עושין, האיש נושא איש,
והאשה אשה, ואיש נושא אשה ובתה, ואשה
נישאת לשנים. ומבואר שעיקר הקפידא הוא
רק על מעשים מכוערים ופרוצים שנוהגים
בהם, וכן דברים שיש בהם משום שמץ עבודת
כוכבים, וכ"כ בב"י לטור יו"ד סי' קע"ח בשם
מהרי"ק.

⁴² אין הולכין בחוקות העובדי כוכבים, ולא
מדמין להן לא במלבוש ולא בשער וכיוצא בהן.
שנאמר 'ולא תלכו בחקות הגוים'. ונאמר
'ובחקותיהם לא תלכו'. ונאמר 'השמר לך פן
תנקש אחריהם'. הכל בעניין אחד הוא מזהיר,
שלא ידמה להן. אלא יהיה הישראל מובדל

מהן וידוע במלבושו ובשאר מעשיו כמו שהוא
מובדל מהן במדעו ובדעותיו. וכן הוא אומר
'ואבדיל אתכם מן העמים'. לא ילבש במלבוש
המיוחד להן. ולא יגדל ציצית ראשו כמו ציצית
ראשם. ולא יגלח מן הצדדין ויניח השער
באמצע כמו שהן עושין, וזה הנקרא בלורית.
ולא יגלח השער מכנגד פניו מאזן לאזן ויניח
הפרע מלאחריו כדרך שעושין הן. ולא יבנה
מקומות כבנין היכלות של עכו"ם כדי שיכנסו
בהן רבים כמו שהן עושין. וכל העושה אחת
מאלו וכיוצא בהן לוקה. רמב"ם פרק י"א
מהלכות עבודת כוכבים הלכה א'.

⁴³ ובחקותיהם לא תלכו. אבל הא דכתיב
באורייתא לאו מינייהו קא גמרינן. סנהדרין
נ"ב:

פירוש, שדבר המבואר בתורה לעשות, וגם הם
נוהגים בזה, אין אומרים שהוא בכלל
'ובחקותיהם לא תלכו', כיון שדבר זה לא מהם
אנו למדים, ואין האיסור רק בדבר כזה
שיסודו ומקורו ממנהגיהם שלהם.

נושאים בפרשיות הנקראות ביום הכפורים

עיקר האזהרה מתייחסת לגילוי עריות, לאיסור נדה ולמשכב זכר ובהמה. התורה כוללת במנהגים רעים והתועבות⁴⁴ האלו גם סוגים של עבודה זרה כהעברת הבנים למולך. (כמבואר בהמשך בפרק כ' פסוק ג').

התורה עושה הקבלה בין עמי הארץ העומדים להיות מגורשים ממנה בגלל חטאיהם, למה שעלול לקרוא לישראל: "ותטמא הארץ, ואפקוד עוונה עליה, ותקיא הארץ את יושביה"⁴⁵.

קדושה זו מחייבת את בני-ישראל במיוחד, כפי שמסיימת הפרשה במילים "אני ה' אלוהיכם".

הרב צבי פרוש

להערות והארות

P0504114480@gmail.com

ותטמא הארץ ואפקוד עונה עליה, וכתוב ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה. שבת ל"ג.

אמר רב הונא ברי' דרב יהושע, מניין לעריות שלא תפסי בהו קדושין שנאמר כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו, הוקשו כל העריות לאחות אשה מה אחות אשה לא תפסי בה קידושין אף כל עריות לא תפסי בה קידושין. קידושין ס"ז :

⁴⁴ א"ר חמא בר חנינא, כל אדם שיש בו גסות הרוח כאלו בא על כל עריות, כתיב בגסות הרוח (משלי ט"ז, ה') 'תועבת ה' כל גבה לב', וכתוב בעריות 'כי את כל התועבות האל עשו'. סוטה ד' :

⁴⁵ תניא, בעון גילוי עריות גלות בא לעולם ומגלין אותם ובאים אחרים ויושבים במקומן, שנאמר (פסוק כ"ז) כי את כל התועבות האל עשו וגו', וכתוב (פסוק כ"ה)